

Filosofie a vědy / Vědy odborné a filosofie

Filosofie se zásadně liší od odborných věd tím, že nemá a nemůže mít vymezený svůj „obor“. V tom je velká přednost filosofie, ba výsostný závazek a poslání, totiž že nikdy nesmí ztrácet svůj zájem o „všechno“, tj. že nesmí svůj interest natrvalo a definitivně soustředit pouze na „něco“ (i když zajisté nelze ani mluvit, ani myslet zároveň všechno v jednom jediném všezahrnujícím aktu). Na druhé straně v tom je obrovská potíže a vlastně jakási nikdy nezdolatelná překážka, protože prostředky, jichž filosofující používá, aby se při jakékoli tématizaci neodtrhoval od „celku“, aby onen „celek“ neztrácel ze svého zřetele, aby na „celek“ nikdy nezapomínal, si každý filosof musí zajistit, udržovat a eventuelně opravovat (korigovat) sám. Zajisté to nemůže činit bez dobrého „vyučení“ u jiných filosofů, ale vždy s vědomím, že tak jako za svou osobní integritu a integritu svého života musí ručit sám (a nemůže se odvolávat na rodiče, na školu ani na přátele), tak musí také sám ručit za integritu svých koncepcí a vůbec všeho svého myšlení. V každé vědě naprosto nezbytně musí existovat jakýsi základ, na němž se vědci shodují, a na tomto základě je pak možné bádání a zkoumání, které spočívá především v odkrývání dalších poznatků; je tu a tam dochází k tomu, že je nezbytno některé dílčí koncepce revidovat, opravovat nebo vůbec nahradit jinými. K celkovým rozsáhlým změnám „paradigmat“ dochází jen na přechodu dlouhých etap, a ani tehdy nejde o výměnu všech paradigmat. Zkrátka a dobře, v každé vědě, existuje rozsáhlý komplex znalostí a teorií, který musí být každým začínajícím badatelem zvládnut, aby si jeho nová zjištění a nové teorie mohly dělat nárok na to, aby byly aspoň některými jinými badateli brány vážně (byť jen ve vědecké diskusi). Ve filosofii je tomu docela jinak. Každý filosof (každá filosofie) může svobodně volit svá východiska a své předpoklady; společná rozprava, rozmluva, dialog, ba i konfrontace, diskuse a polemika jsou možné jen díky tomu, že různí filosofové z různých východisek jsou zaměřeni (že se zaměřují) k „témuž“, přičemž toto „totéž“ není ani produktem, ani součástí jejich myšlenkové resp. intencionální aktivity.

(Praha, 070223-1.)